

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

12. De restituendi impotentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

antiquiori Creditori satisfaciat, creditor iste nullam obligationem contrahit ob pecuniam sibi solutam, quandoquidem ex solutione eius, quod sibi iure debitum erat, locupletior factus non est, ideoque pecunia tanquam in rem ipsius versa condici habet: ita etiam se res habet in praestatione salutarum, uxori ac liberis debitorum.

C A P. XII.

De Restituendi Impotentia.

Debitor restituere non cogitur cum gravissimo damno sibi, vel alteri inferendo, quam restituere possit commodum restitutionis. Hinc NB. Reg. uarri: *Quotiescunque Dominus siue creditor rationabiliter contentus esse debet, ut restitutio differatur.* NB. *test etiam differri, licet ille inuitus sit.* Cum Creditor debitori, constituto in graui necessitate ex lege charitatis subuenire teneatur, sequitur ut contentus esse debeat, si debitor in graui necessitate differat restitutionem. Excipe, nisi creditor pari graui necessitate; tunc enim melior debitoris conditio innocentis, quam nocentis.

NB. Dux belli iniquas rapinas possidens non tenetur restituere, si ob restitutionem militia excusetur in detrimentum Reip. Christianae, nec si furtiuas cum periculo publicae infamationis, periculis & suspendij, iuxta reg. Cordubae & aliorum *num inferiori ordinis restituendum non est cum detrimento boni superioris in suo genere aequè graui.*

NB. Ex iusta dilatione debitae solutionis, damnum & lucrum cessans creditori eueniens, ipsi communi iure resarciendum est: Quia iniqua esset conditio, si debitor solutionem debiti in suum commo-

dum differre vellet, non suscipiendo in se onus refarciendi iacturam, quæ ex tali solutione, creditori eveniet: neque creditor aliter in dilationem debiti consentire cogitur.

Non tenetur aliquis restitutionem facere, cum 3 detrimento famæ, aut status iuste acquisiti, etiam si debita sint ex delicto, præsertim incerta; imo (cum obligatio dandi debita incerta, pauperibus ex iure tantum sit Ecclesiastico, ideoque non cum tanta severitate obligans,) etiam si debitor ad meliorem fortunam prouenerit, non tenetur ad restitutionem pauperibus faciendam. Ratio, quia debitor, spectata qualitate & conditione status sui verè pauper est, ideo ex sententia multorum Doctorum, potest sibi ipsi prospicere, tanquam pauperi. Non enim debitor (si pauper) debet esse deterioris conditionis, quam alij pauperes. Vnde distributor Eleemosynarum inter pauperes constitutus, se ipsum connumerare potest, si verè talis existat.

Circa restitutionem bonorum incertorum ex delicto, cum summo Pontifice compositio fieri potest.

Qui bonis suis cessit, non ideo liber est obligatione restituendi, sed duo commoda habet. 1. Ut propter debita in carcere detineri non possit, cum alias nisi cederet possit conijci in carcerem, nisi possit præstare cautionem, ea enim exhibita, aut nisi fisco debeat, aut de fuga suspectus sit, non potest ordinariè in causa pecuniaria incarcerari, Gail. lib. 1. obseru. 26. 2. Beneficium, ut si postea aliquod acquisiuit, non amplius restituere teneatur, quam commode possit, seruatis tibi alimentis necessariis, secundum statum & qualitatem personæ, idq; in foro conscientie.

Cc 3 NB.

NB. Clerici Clericalibus priuilegijs gaudere non possunt intrudi in carcerem ob debita. Clericus simpliciter recuset se soluturum potest à suo Magistratu incarcerari, alioquin si non fructu uendo, possunt reditus eorum annui assignati creditoribus, relictis ipsis alimentis necessariis.

Item; Cessio bonorum locum non habet, si debeat ex delicto descendat; Ratio, quia non est crediti iure civili beneficium Cessionis ijs tribui, qui poenae leueritatem merentur. Quare in debito delicto locum habet illud l. i. in fine, ff. de poen.
 6 non habet in are, luat in corpore.

Ære alieno grauatus, si manendo in seculo debet se soluturum existimet, non potest creditoribus in Religionem ingredi, quamuis eam uouerit. Ratio quia cum solutio debitorum sit iuris ac iustitiae realis, iniuriam infert, qui absq; necessitate uolunt se impotente reddit ad seruandū. Atqui talis ingressus Religionē sine necessitate se reddit impotente ad uenda debita. Ergo, non licet filio ingredi Religionem si pater in Extrema necessitate sit. Ergo nec debitor cum utrobique sit obligatio ex iustitia. Tertio, iuxta canonib. prohibetur, ne grauati ratiocinijs, seu obligatione reddendarū rationum cum officio, priusquam expediuerint, ad Religionē recipiantur, non alia causa, quā quia Religionis ingressus, sicuti & ab Deo grata non sunt, si in alterius iniuriam cedunt.

NB. Si obstrictus debitis uoueat se Religionem ingressurum, differenda est executio voti, quam debita soluta sint. Ratio, quia votum, sicuti & iuramentum non debet esse *vinculum iniustitia*. Expectatio prior obligatio non potest tollere priorem.

Si debitis obstrictus contra Creditorum uoluntate Religionē professus est, adhuc obligatus manet.

adeò vt interdum egredi tenetur, sicut filius causę iu-
uandi patrem in graui necessitate. Ratio, quia pro-
missio posterior professionis religiosę, non potest
præiudicare naturali obligationi siue debito antea
contracto.

NB. Si pater in extrema necessitate positus, fi-
lius debet egredi religionē: Si autem post professio-
nem pater incidit in inopiam non extremam, potest
quidem egredi cum licentia, sed non tenetur. Ratio,
tunc enim quasi spiritualiter mortuus est, & seculi
curis expeditus.

NB. Professio Religionis Mariti post matrimo-
nium consummatum sine consensu vxoris, ipso iure
irrita est: At verò professio debitoris facta sine con-
sensu creditorum, licet illicita & iniuriosa sit, tamen
valet. Ratio. Quia V. C. mancipium suo domino, &
coniunx suo coniugi obligata est, secundum pro-
prium personam, ideò se Religioni iterum obligare
non possunt. At verò debitor ex contractu vel deli-
cto obligatus non est secundum personam, seu in or-
dine ad personalia obsequia; quare Religioni se vali-
de obligare potest.

Debitor non liberatur obligatione restituendi,
quia maius lucrum ipsi cessabit, quam commodum
Creditori ex restitutione obueniet.

NB. Si ingrediens Religionem (debitor impo-
tens soluendi, ita comparatus sit, vt spectato eius in-
genio ac moribus, vt valdè difficile sit, eum à pecca-
tis, quibus implicatus est, liberari, nisi relicto seculo
religionem ingrediatur, tunc potest talis ingredi reli-
gionem, posthabita obligatione debitorum, sicut fi-
lius, si ita comparatus esset, non teneretur cum tanto
suo spirituali damno & periculo in seculo manere, ad
subueniendum patri inopi.

Sed

Sed quia talis casus rarus, non facile praesumendus, ideo manet in nostra sententia.

NB. Ex Ecclesiae traditione notum esse, quod sponsalibus, licet iurata sint, haec tacite censetur esse conditio; Nisi Religionem ingredi postea fuerit. Quae quidem conditio in neutrius iniuriam cedit, cum in ea utraq; pars contrahentium aequi iure gaudeat. At verò eiusmodi conditionem in contractibus subintelligi; *Reddam tibi pecunias mutuo emptas, nisi Religionem ingressus fuero*, traditio, aut praescriptio Ecclesiae non habet. Neque naturalis aequitas talis conditionem patitur: cum ea in solum commodum debitoris, magnum autem incommodum & gravamen creditoris cedat.

NB. Haec etiam intelligenda non solum de debitis ex contractu oneroso & reciproco, sed etiam de gratuita V. C. donationis obligatione. Ratio, quod postquam liberalis promissio accepta est, tunc ius & actionem promissario. Ergo iniuria ei fieri non impleatur. Excipe, nisi promittens non intendit obligare in eo eventu; si religionem ingredi voluerit, quod in dubio praesumi potest.

9 Qui ex furto, usuris, &c. debitor est, si ei, cui restituendum esset, tantumdem donet, immemor debiti, non videtur obligatione liberari. Ratio, quod donum gratuitum, & debitum ex iustitia inter se non gnant, ut Apost. ad Rom. II. Nec refert, quod debitor ex furto; si debiti sui memor fuisset, gratiam donasset: quia actualis dispositio voluntatis, non conditionalis in contrahentibus attendenda est. Limita, 1. Nisi fur probabiliter se persuadeat, quod debitor, si rem cognitam haberet, debitum exactum non esset, sed libenter remissurus. 2. Nisi obligatus

restituendi, puta pauperibus, ex iure tantum Ecclesiastico promanet, iuxta ea, quæ supra dixi, tunc arbitrator dici posse Eleemosynas, quæ cum tali obligatione, quamvis non animo satisfaciendi factæ sint, tamen ad eam extinguendam prodesse posse, v. c. Canonici debens propter negligentiam horarum pauperibus, vel ad pias causas, ex impositione pœnitentiæ, immemor huius, curans facere statuam argenteam in templo: Nam leges Ecclesiasticæ debent benignè explicari.

Si debitor ex delicto, v. c. fur, rem restituendam committat Confessario, Confessarius verò defraudet aut fugiat, non liberatur primus debitor. Ratio, quia Res quælibet, si casu pereat, domino suo perit, debitor autem rei debite indeterminate, v. c. 10. florenorum ex iniusta venditione adhuc dominus est. Ergo, licet sine eius culpa, v. c. malitia confessarii pereat, ipsius id damno accidit, nec aliter censetur esse contentus Creditor.

Quod si verò res aliqua in specie debita fuit, sed iuste v. c. inuenta, vel alias bona fide possessa, tamen interest debitoris, ut non sciatur, restitutionem ab ipso provenire, tunc satisfacit si confessario credat restituendam rem, licet Confessarius defraudet. Ratio, quia in tali casu non obligatur, neque ratione rei acceptæ, cum eam non habeat, neque ratione iniustæ acceptionis, cum ab omni culpa immunis sit, consequenter si res pereat, domino suo perire debet.

¶ (?) ¶

Cc 5 TRA.